

Ondernemings- recht

Het financieel plan: de juridische aspecten

RUTGER VAN BOVEN

Directieadviseur IAB

Ook al lijkt dit op het eerste gezicht eenvoudig, toch is het opmaken van een financieel plan geen sinecure. Vanuit deze vaststelling heeft de gemengde commissie IAB-BIBF een technische nota uitgewerkt die als leidraad kan fungeren voor de economische beroepsbeoefenaar die bijstand verleent met het oog op het opmaken van een financieel plan. Deze technische nota zal worden gepubliceerd in één van de volgende publicaties van het Instituut. Naast de economische aspecten, mogen de juridische aspecten hierbij uiteraard niet over het hoofd worden gezien. Onderhavig artikel poogt dan ook een overzicht te bieden van de voornaamste juridische aandachtspunten die het opstellen van een financieel plan met zich meebrengt.

I. HISTORIEK

- 1 De verplichting tot het opmaken van een financieel plan werd, voor wat betreft de NV, de Comm.VA en de BVBA, ingevoerd bij de Wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering ¹. Voor wat betreft de CVBA werd deze verplichting opgelegd bij Wet van 20 juli 1991, en later aangevuld bij Wet van 13 april 1995.

De verplichting tot het opmaken van een financieel plan strekt ertoe de oprichters van vennootschappen te beschermen tegen hun eigen voortvarendheid, alsook derden te vrijwaren voor de gevolgen van een ontoereikend kapitaal. ²

II. TOEPASSINGSGBIED

- 2 De verplichting tot het opmaken van een financieel plan geldt enkel ingeval de op te richten vennootschap

de rechtsvorm aanneemt van een naamloze vennootschap ³, een commanditaire vennootschap op aandelen ⁴, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid ⁵ of van een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. ⁶

- 3 In dit verband rijst de vraag of de verplichting tot het opmaken van een financieel plan eveneens geldt ten aanzien van burgerlijke vennootschappen die worden opgericht onder de vorm van een handelsvennootschap. Het Wetboek van vennootschappen legt de verplichting tot het opmaken van een financieel plan immers op aan alle vennootschappen met volkomen rechtspersoonlijkheid, en dit zonder een onderscheid te maken naargelang hun burgerlijke of commerciële aard. Strikt genomen zou de oprichting van een burgerlijke vennootschap onder de vorm van een handelsvennootschap dan

ook aanleiding geven tot het opmaken van een financieel plan.

Men kan zich evenwel afvragen of het in voorkomend geval opportuun is om een financieel plan op te maken, nu de oprichtersaansprakelijkheid enkel in het gedrang komt in geval van faillissement van de vennootschap binnen de drie jaar na haar oprichting. Aangezien een burgerlijke vennootschap in beginsel niet failliet kan worden verklaard, houdt F. Bouckaert ⁷ voor dat in voorkomend geval geen financieel plan moet worden opgesteld.

Het voorgaande moet evenwel worden genuanceerd in het licht van het arrest van het Hof van Cassatie van 4 oktober 2001 ⁸. In dit arrest oordeelde het Hof dat de burgerlijke vennootschap onder de vorm van een handelsvennootschap die in haar statutair doel enkel burgerlijke activiteiten heeft opgenomen, terwijl van meet af aan (bij de oprichting of ter gelegenheid van een latere statutenwijziging) de bedoeling van de partijen voorlag om commerciële activiteiten te ontwikkelen, wegens veinzing kan worden failliet verklaard.

Het lijkt ons dan ook aangegeven om een financieel plan op te maken naar aanleiding van de oprichting van een burgerlijke vennootschap onder de vorm van een naamloze vennootschap.

III. MODALITEITEN

A. VOORAFGAANDELIJK AAN DE OPRICHTING

- 4 Het financieel plan moet worden opgemaakt voorafgaandelijk aan de oprichting van de vennootschap. In de praktijk zal het financieel plan aan de notaris worden overgemaakt vóór het verlijden van de oprichtingsakte.
- 5 De wettelijke verplichting tot het opmaken van een financieel plan is geen geldigheidsvereiste voor de oprichting van de vennootschap. De vennootschap wordt derhalve geldig opgericht, ook al werd geen (inhoudelijk aanvaardbaar) financieel plan neergelegd bij de notaris. ⁹

B. TWEE KALENDERJAREN

- 6 Het financieel plan heeft betrekking op de eerste twee kalenderjaren van het bestaan van de vennootschap, en niet op de eerste twee boekjaren. ¹⁰

C. TAALWETGEVING

- 7 Het financieel plan moet worden opgemaakt overeenkomstig de geldende taalwetgeving ¹¹. Al naargelang de plaats van de exploitatiezetel ¹² van de op te richten vennootschap, zal het financieel plan derhalve moeten worden gesteld in het Nederlands, het Frans, of – voor wat betreft Brussel-Hoofdstad – , naar keuze, in het Frans of het Nederlands, of in deze beide talen samen. ¹³

D. VORM

- 8 Het Wetboek van vennootschappen stelt geen specifieke vorm- of inhoudsvereisten voorop waaraan het financieel plan moet voldoen.

In ieder geval moet het financieel plan aantonen dat de vennootschap over voldoende middelen beschikt om de continuïteit van haar voorgenomen bedrijvigheid te garanderen gedurende de eerste twee jaar van haar bestaan. De verantwoording van het kapitaal zal hierbij geschieden aan de hand van bedrijfseconomische technieken ¹⁴. Zoals reeds hoger werd vermeld, heeft de gemengde commissie IAB-BIBF dienaangaande een technische nota uitgewerkt. ¹⁵

E. DE NOTIE ONTOEREIKEND KAPITAAL

- 9 Het Wetboek van vennootschappen geeft niet aan wat onder een “ontoereikend kapitaal” moet worden verstaan. Een toereikend kapitaal kan worden omschreven als de aan de vennootschap ter beschikking gestelde financieringsmiddelen die redelijkerwijze nodig zijn om de voorgenomen bedrijvigheid te kunnen realiseren gedurende de eerste twee jaren van haar bestaan ¹⁶. De vraag naar de al dan niet toereikendheid van het kapitaal is een feitenkwestie waarover de rechter ten gronde op soevereine wijze oordeelt.

In ieder geval moet het toereikend kapitaal worden onderscheiden van het minimumkapitaal van de vennootschap. Soms kan de voorgenomen activiteit immers meer middelen vergen dan het minimumkapitaal van de vennootschap.

Het toereikend kapitaal heeft niet enkel betrekking op het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap¹⁷. Ook andere financieringsmiddelen, zoals leningen op korte en lange termijn, voorschotten van de vennoten aan hun vennootschap¹⁸, subsidies¹⁹, normaal leverancierskrediet²⁰, vermogen buiten kapitaal, eventuele borgstellingen²¹, ... kunnen hierbij in aanmerking worden genomen.²²

IV. BIJZONDERE GEVALLEN

A. KAPITAALVERHOOGING

10 Overeenkomstig de artikelen 302²³ en 581²⁴ W. Venn. moeten de regels inzake statutenwijziging in acht worden genomen ter gelegenheid van een beslissing tot kapitaalverhoging. Aangezien deze regels geen verplichting bevatten tot het opmaken van een financieel plan, moet geen financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een kapitaalverhoging.

11 Tot vóór de Wet van 5 december 1984 bestond hierover discussie in de rechtsleer. Het toenmalige artikel 34 G.W.H.V. bepaalde immers dat de regels die gelden voor de oprichting van een ven-

nootschap moeten worden nageleefd ter gelegenheid van een kapitaalverhoging. Aangezien de verplichting tot het opmaken van een financieel plan behoort tot de oprichtingsformaliteiten van een vennootschap, werd door bepaalde auteurs aangenomen dat een financieel plan vereist is in het kader van een kapitaalverhoging. Andere auteurs²⁵ waren het hier niet mee eens. De Wet van 5 december 1984 heeft een einde gesteld aan deze verdeeldheid door voortaan te verwijzen naar de voorschriften van artikel 29 G.W.H.V. i.p.v. naar de regels betreffende de oprichting van een vennootschap. Alle auteurs²⁶ zijn het er dan ook over eens dat vanuit juridisch oogpunt geen financieel plan moet worden opgesteld naar aanleiding van een kapitaalverhoging.

B. HERSTRUCTURERINGEN

a. Fusie/splitsing door oprichting

12 Volgens het Wetboek van vennootschappen zou de fusie of splitsing door oprichting van (een) nieuwe vennootschap(pen) in beginsel aanleiding geven tot het opstellen van een financieel plan.

Dit volgt uitdrukkelijk uit de artikelen 705²⁷ en 742²⁸ W. Venn. Enerzijds geven deze bepalingen aan dat de oprichting van de nieuwe vennootschap in voorkomend geval moet beantwoorden aan alle

voorwaarden die door het Wetboek van vennootschappen voor de gekozen vennootschapsvorm worden gesteld. Anderzijds geven deze bepalingen een opsomming van de oprichtingsverplichtingen die niet moeten worden nageleefd ter gelegenheid van een fusie of splitsing door oprichting van (een) nieuwe vennootschap(pen). Aangezien de verplichting tot het opstellen van een financieel plan niet voorkomt in deze opsomming, zou in beginsel nog steeds een financieel plan vereist zijn naar aanleiding van de fusie of splitsing door oprichting van (een) nieuwe vennootschap(pen). Toch meent de meerderheid in de rechtsleer²⁹ dat in voorkomend geval geen financieel plan moet worden opgesteld. Dit op grond van de hiernavolgende overwegingen:

- Het financieel plan wordt opgemaakt door de oprichters om zich te beschermen tegen de gevolgen van een faillissement in geval van onderkapitalisatie van de vennootschap. Een vennootschap die ontstaat uit een fusie of een splitsing kan echter onmogelijk werken met een ontoereikend kapitaal, als men de veiligheidsmaatregelen in acht neemt die de wetgever terzake heeft ingevoerd³⁰: de uitvoerige verslaggeving³¹ biedt op zich reeds voldoende waarborgen zodat een bijkomend financieel plan overbodig zal zijn³²;
- Het beginsel van de continuïteit verzet zich ertegen dat men de nieuwe vennoot-

- schappen zou beschouwen als vennootschappen die pas bij de fusie of bij de oprichting zouden van start gaan ³³;
- Het valt moeilijk in te zien dat het kapitaal van de nieuw op te richten vennootschap(en) (in een financieel plan) moet worden verantwoord, nu dit reeds eerder werd verantwoord ³⁴ en bovendien niet vrij kan worden gekozen ³⁵. Op basis van de boekhoudkundige continuïteit worden de verschillende bestanddelen van het eigen vermogen immers opgenomen in de boekhouding van de overnemende vennootschap tegen de waarde waarvoor zij in de boekhouding van de overgenomen vennootschap voorkwamen ³⁶;
  - Men kan zich afvragen wie in voorkomend geval als oprichter met de opmaak van een financieel plan zal worden belast. Volgens bepaalde auteurs ³⁷ kan dit alleszins niet te beurt vallen aan de aandeelhouders die niet aanwezig waren of die hebben tegengestemd op de algemene vergadering die over de oprichting van de vennootschap heeft beslist, noch aan de bestuurders ³⁸ aangezien de wet dit niet heeft voorzien. In dit verband moet er eveneens op worden gewezen dat noch de Derde Richtlijn (fusies) ³⁹, noch de Zesde Richtlijn (splittingsen) ⁴⁰ een bepaling bevatten inzake het al dan niet opmaken van een financieel plan.

Onzes inziens valt het aan te raden om een financieel plan

op te maken ter gelegenheid van een fusie/splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap. Enerzijds wordt op die manier het hoofd geboden aan de juridische onzekerheid waarin men anders terecht zou komen. De kans bestaat immers dat de rechtbanken van koophandel in voorkomend geval de aansprakelijkheid van de oprichters zouden weerhouden, en derhalve de instrumenterende notaris zouden verzoeken het financieel plan over te leggen dat werd opgemaakt vóór de oprichting van de vennootschap. Anderzijds wordt langs deze weg het fiscaal risico vermeden dat de verrichting niet zou geschieden volgens de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen. ⁴¹

b. Partiële splitsing

13 De partiële splitsing is een “met een splitsing gelijkgestelde verrichting” ⁴², waarop de regels van de gewone splitsing zoveel als mogelijk van toepassing zijn ⁴³. Strikt genomen zal derhalve, op grond van artikel 742 W. Venn., een financieel plan moeten worden opgemaakt ter gelegenheid van een partiële splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap.

Men zou evenwel kunnen poneren dat de argumenten in de rechtsleer (aangaande de gewone fusie en splitsing) ter verdediging van de stelling

dat in voorkomend geval geen financieel plan moet worden opgemaakt ⁴⁴, ook valabel zijn voor de partiële splitsing. Toch dringt zich in dit verband enige nuancering op. Waar het bij een gewone fusie of splitsing quasi onmogelijk is om “oprichters” aan te duiden ⁴⁵, is dit niet het geval bij de partiële splitsing. Enerzijds blijft de splitsende vennootschap bestaan, zodat deze eventueel als oprichter zou kunnen worden aangemerkt. Anderzijds kunnen de aandeelhouders van de partieel gesplitste vennootschap worden beschouwd als oprichters, aangezien zij rechtstreeks aandelen verkrijgen in de nieuw opgerichte vennootschap ⁴⁶. Het voorgaande brengt bepaalde auteurs ⁴⁷ er dan ook toe te stellen dat in het kader van een partiële splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap wel een financieel plan moet worden opgemaakt.

Onzes inziens valt het aan te raden om een financieel plan op te maken ter gelegenheid van een partiële splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap. Enerzijds wordt op die manier het hoofd geboden aan de juridische onzekerheid waarin men anders terecht zou komen. De kans bestaat immers dat de rechtbanken van koophandel in voorkomend geval de aansprakelijkheid van de oprichters zouden weerhouden, en derhalve de instrumenterende notaris zouden verzoeken het financieel plan over

te leggen dat werd opge-
maakt vóór de oprichting van
de vennootschap. Anderzijds
wordt langs deze weg het
fiscaal risico vermeden dat
de verrichting niet zou
geschieden volgens de bepa-
lingen van het Wetboek van
vennootschappen. ⁴⁸

V. SANCTIE WEGENS HET NIET OPMAKEN VAN EEN FINANCI- EEL PLAN

14 De wetgever heeft niet voor-
zien in een specifieke sanctie
ingeval geen financieel plan
werd opgemaakt. Zoals hoger
reeds werd aangehaald, zal
het ontbreken van een finan-
cieel plan in geen geval
afbreuk doen aan de geldige
oprichting van de vennoot-
schap. Wel kan het ontbreken
van een financieel plan een
aanwijzing zijn voor de
rechter dat de oprichters
onvoldoende hebben nage-
dacht over de financiële
noden van hun toekomstig
project, en derhalve een
bezwarende omstandigheid
uitmaken met het oog op het
weerhouden van de aanspra-
kelijkheid van de oprichters
ingeval van faillissement van
de vennootschap binnen de
drie jaar na haar oprichting ⁴⁹.
In dit verband moet er wel op
worden gewezen dat het ont-
breken van een financieel
plan niet *ipso facto* leidt tot
oprichtersaansprakelijkheid ⁵⁰.
De rechter kan immers bij
zijn marginale toetsing reke-
ning houden met andere ele-
menten die de toereikend-
heid van het kapitaal aantone-
nen ⁵¹. Het gevaar bestaat wel

dat de rechter bij ontstente-
nis van een financieel plan
rekening zou houden met het
(vaak ruim geformuleerde)
statutair doel van de ven-
nootschap ⁵², hetgeen in veel
gevallen quasi-automatisch
tot aansprakelijkheid leidt. ⁵³

15 De situatie waarin een finan-
cieel plan werd opgesteld in
functie van een andere
bedrijvigheid dan diegene
die de NV effectief uitoefent,
moet worden gelijkgesteld
met de afwezigheid van een
financieel plan. Hetzelfde
geldt indien een andere acti-
viteit werd voorgenomen dan
diegene die statutair was
voorgeschreven en effectief
werd uitgevoerd. ⁵⁴

VI. AANSPRAKELIJKHEID

A. VAN DE OPRICHTERS

16 De verplichting tot het
opstellen van een financieel
plan houdt nauw verband
met de aansprakelijkheid die
de oprichters kunnen
oplopen wegens kennelijk
ontoereikend aanvangs-
kapitaal.

Overeenkomstig het Wetboek
van vennootschappen ⁵⁵ zijn
de oprichters immers jegens
belanghebbenden hoofdelijk
gehouden voor de verbinten-
nissen van de vennootschap,
naar een verhouding die de
rechter vaststelt, in geval van
faillissement binnen drie
jaar na de oprichting, indien
het (vaste gedeelte van het)
maatschappelijk kapitaal bij
de oprichting kennelijk

ontoereikend was voor de
normale uitoefening van de
voorgenomen bedrijvigheid
over ten minste twee jaar.
Het financieel plan wordt in
dit geval op verzoek van de
rechter-commissaris of van
de procureur des Konings
aan de rechtbank overgelegd.

B. VAN DE NOTARIS

17 Het financieel plan wordt
ondertekend door alle
oprichters, die er derhalve in
eerste instantie de verant-
woordelijkheid voor dragen ⁵⁶.
Zij zijn immers de auteurs
van het financieel plan.

18 Met betrekking tot de rol van
de notaris terzake van het
financieel plan, geeft het
Wetboek van vennootschap-
pen ⁵⁷ enkel aan dat de oprich-
ters een financieel plan over-
handigen aan de optredende
notaris, die het vervolgens
bewaart. Het financieel plan
wordt, ingeval de oprichters-
aansprakelijkheid in het
gedrang komt, door de
notaris, op verzoek van de
rechter-commissaris of van
de procureur des Konings,
aan de rechtbank overgelegd ⁵⁸.
Op het eerste gezicht werd
aan de notaris derhalve enkel
een formele rol toebedeeld.

Toch moet in dit verband
worden gewezen op de
adviesfunctie ⁵⁹ die de notaris
heeft ten aanzien van de ver-
schijners bij de oprichtings-
akte ⁶⁰. Hij zal de oprichters
moeten wijzen op het belang
van een financieel plan ⁶¹,
alsook op de eventuele ken-

nelijke onvolkomendheden die een hem voorgelegd financieel plan vertoont ⁶². Eveneens zal hij de partijen moeten wijzen op de gevolgen die een slecht opgesteld financieel plan met zich mee kan brengen. ⁶³

Volgens bepaalde auteurs doet de notaris er best aan ⁶⁴ zijn ambt te weigeren - of moet ⁶⁵ deze zijn ambt weigeren - indien geen financieel plan werd neergelegd of indien het na formele controle inhoudelijk duidelijk waardeloos blijkt te zijn. Andere auteurs ⁶⁶ stellen dan weer dat de notaris niet mag weigeren het financieel plan in ontvangst te nemen en de oprichtingsakte te verlijden wanneer de oprichters voet bij stuk houden. In ieder geval valt het aan te raden dat de notaris, wanneer hij vaststelt dat er geen of een gebrekkig financieel plan voorhanden is, een door de oprichters ondertekend attest laat opmaken waarin deze verklaren door de notaris op de hoogte te zijn gesteld van diens negatief advies en van de gevolgen die een gebrekkig financieel plan kunnen meebrengen. ⁶⁷

De notaris gaat na of het financieel plan betrekking heeft op twee kalenderjaren (en niet op twee boekjaren), of het blijkt geeft van de activiteiten die worden vooropgesteld voor de eerste twee jaren, of het ondertekend werd door de oprichters en

door hen alleen ⁶⁸, en of de taalwetgeving werd nageleefd.

Bij het vaststellen van de aansprakelijkheid van de notaris, moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de oprichters reeds beroep hebben gedaan op een bedrijfsrevisor, een accountant of een erkend boekhouder(-fiscalist) met het oog op het opmaken van een financieel plan. In voorkomend geval zal de aansprakelijkheid van de notaris minder zwaar worden beoordeeld, en is er een gedeelde aansprakelijkheid tussen de bedrijfsrevisor/accountant/erkend boekhouder(-fiscalist) en de notaris. ⁶⁹

C. VAN DE BEDRIJFSREVISOR/ ACCOUNTANT/ERKENDE BOEKHOUDER(-FISCALIST)

19 Het financieel plan wordt ondertekend door alle oprichters, die er derhalve in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor dragen ⁷⁰. Zij zijn immers de auteurs van het financieel plan.

20 Niettemin kunnen de oprichters steeds beroep doen op een bedrijfsrevisor, een accountant of een erkend boekhouder(-fiscalist) met het oog op het verlenen van bijstand bij het opmaken van het financieel plan. De Voorbereidende Werkzaamheden ⁷¹ bij de Wet van 4 augustus 1978 bevelen dit zelfs aan. De taak van de bedrijfsrevisor, de accountant of de

erkende boekhouder(-fiscalist) bestaat erin de nodige inlichtingen te verstrekken aangaande het opstellen van het financieel plan. Hij kan eventueel een ontwerp-financieel plan opmaken, doch dit zal duidelijk melding maken van de verplichtingen en de niet-aansprakelijkheid van de beroepsbeoefenaar. In geen geval mag de beroepsbeoefenaar het financieel plan zelf ondertekenen. De bedrijfsrevisor, accountant of erkende boekhouder(-fiscalist) kan enkel handelen op basis van de hem door de oprichters meegedeelde informatie. Hij is niet in staat de meegedeelde informatie grondig te toetsen, en kan bijgevolg geen aansprakelijkheid oplopen voor de schade die door verkeerde en/of onvolledige informatie zou veroorzaakt kunnen worden. ⁷²

De bedrijfsrevisor, accountant of erkende boekhouder (-fiscalist) die - in het kader van de bijstand die hij verleent met het oog op het opmaken van een financieel plan - tekort komt aan zijn professionele verplichtingen, kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.

Voetnoten

¹ B.S. 17 augustus 1978.

² *Parl. St.* Senaat 1977-78, nr. 415/2, 47 en 142; W. VANHORENBEECK, "Het financieel plan (art. 89 Wet van 4 augustus 1978) tot economische heroriëntering", *R.W.* 1978-79, 1454.

³ Artikel 440 W. Venn.

⁴ Artikel 657 W. Venn.

⁵ Artikel 215 W. Venn.

- ⁶ Artikel 391 W. Venn.
- ⁷ F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 193.
- ⁸ Cass. 4 oktober 2001, R.W. 2001-02, 993-995 en T.B.H. 2002, 642-650, met noot.
- ⁹ K. GEENS EN H. LAGA, "Overzicht van rechtspraak vennootschappen 1986-1991", T.P.R. 1993, 1025, nr. 105; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten*, Kalmthout, Biblo, 1995, 193, nr. 252.
- ¹⁰ H. MICHEL (ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 153; P. HAINAUT-HAMENDE en G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société*, Brussel, Larcier, 1994, 127; J.-M. VAN HILLE, *La société anonyme. Aspects juridiques et pratiques*, Brussel, Bruylant, 1999, 35; P. HAINAUT-HAMENDE, "L'article 440 C. Soc.", in *Commentaire systématique du Code des sociétés*, éditions kluwer, 5.
- ¹¹ R. RENARD, *Talen in bestuurszaken, in de bedrijven en in de sociale betrekkingen*, Gent, E. Story-Scientia, 1983, 250; J. VAN BAEL, "Taal in vennootschapsakten", R.W. 1985-86, 1702.
- ¹² De exploitatiezetel valt niet noodzakelijk samen met de maatschappelijke zetel van de vennootschap. De maatschappelijke zetel kan slechts met een exploitatiezetel worden gelijkgesteld in zoverre hij ook een echte exploitatiezetel is, d.w.z. een onontbeerlijk centrum van activiteiten die voor de voorbereiding en de permanente leiding van de zaken nodig is (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, Antwerpen, Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming, 1980, 55). Zolang de vennootschap nog geen exploitatiezetel heeft, zal de zetel van de vennootschap als exploitatiezetel gelden (J. VAN BAEL, "Taal in vennootschapsakten", l.c., 1681; J. RUYS-SEVELDT, *De commanditaire vennootschap op aandelen*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen België, 1998, 91, nr. 263).
- ¹³ Voor een overzicht van de sancties ingeval van niet-naleving van de taalwetgeving, zie B. VANSCHOEBEKE, "Het taalgebruik in de onderneming", Or. 1994, 269-271, 273 en 275.
- ¹⁴ Hiervoor moet worden verwezen naar de gespecialiseerde literatuur, o.a. G. DELVAUX, "Taak van de beroepsbeoefenaar bij de opstelling van het financieel plan", in B. TILLEMANS, A. BENOIT-MOURY, O. CAPRASSE en N. THIRION (eds.), *De oprichting van vennootschappen en de opstartfase van ondernemingen*, Brugge, Die Keure, 2003, 883-938.
- ¹⁵ Technische nota van het IAB en het BIBF over het financieel plan, goedgekeurd door de Raad van het IAB op 4 juli 2005. Deze kan door de leden en de stagiairs worden geconsulteerd op het Extranet van de algemene website van het Instituut.
- ¹⁶ J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, Brussel, Larcier, 2004, 53.
- ¹⁷ Gent 5 oktober 1994, A.J.T. 1994-95, (169) 171 ; Luik 4 april 2000, J.L.M.B. 2002, afl. 19, (820) 824; Luik 14 november 2000, J.L.M.B. 2002, afl. 31, 1345; Gent 10 oktober 2001, T.R.V. 2002, (454) 457; M. COIPEL, *Les sociétés privées à responsabilité limitée*, Brussel, Larcier, 1997, 155 ; K. GEENS, M. DENEFF, R. TAS, F. HELLEMANS en J. VANANROYE, "Overzicht van rechtspraak vennootschappen (1992-1998)", T.P.R. 2000, 247, nr. 171; P. HAINAUT-HAMENDE, "L'article 440 C. Soc.", l.c., 5.
- ¹⁸ Gent 5 oktober 1994, A.J.T. 1994-95, (169) 171; Bergen 26 november 1998, *Recueil annuel de jurisprudence en droit de sociétés commerciales 2000*, (185) 187 ; K. GEENS, M. DENEFF, R. TAS, F. HELLEMANS en J. VANANROYE, "Overzicht van rechtspraak vennootschappen (1992-1998)", l.c., 247, nr. 171.
- ¹⁹ Luik 14 november 2000, J.L.M.B. 2002, afl. 31, 1345.
- ²⁰ Gent 5 oktober 1994, A.J.T. 1994-95, (169) 171 ; Luik 14 november 2000, J.L.M.B. 2002, afl. 31, 1345; K. GEENS, M. DENEFF, R. TAS, F. HELLEMANS en J. VANANROYE, "Overzicht van rechtspraak vennootschappen (1992-1998)", l.c., 247, nr. 171.
- ²¹ Kh. Brugge 12 maart 1981, J.C.B. 1981, 604.
- ²² J. RONSE, *Belangrijkste toevoegingen en wijzigingen aan "Algemeen deel van het vennootschapsrecht"*, 1985, 61; W. VANHORENBEECK, "Het financieel plan (art. 89 Wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering)", l.c., 1456; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten, o.c.*, 192-193; M. COIPEL, *Les sociétés privées à responsabilité limitée, o.c.*, 155; P. HAINAUT-HAMENDE, "L'article 440 C. Soc.", l.c., 5; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés, o.c.*, 53.
- ²³ BVBA.
- ²⁴ NV.
- ²⁵ X. DIEUX, "L'article 29ter des lois coordonnées sur les sociétés commerciales est-il applicable à l'augmentation du capital social ?", *Rev. Prat. Soc.* 1980, (245) 255.
- ²⁶ J.-M. VAN HILLE, *La société anonyme. Aspects juridiques et pratiques, o.c.*, 82, nr. 162; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 128, nr. 84 ; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A., o.c.*, 192; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", l.c., 6, nr. 12.
- ²⁷ Fusie door oprichting van een nieuwe vennootschap.
- ²⁸ Splitsing door oprichting van nieuwe vennootschappen.

- ²⁹ T. TILQUIN, *Traité des fusions et scissions*, Brussel, Kluwer Editions Juridiques Belgique, 1993, 233-234; F. BOUCKAERT en L. WEYTS, "Opbouw van de akte houdende fusie en splitsing", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *De nieuwe fusiewetgeving 1993: vennootschapsrechtelijke en fiscaalrechtelijke aspecten*, Kalmthout, Biblo, 1994, 203-204; F. BOUCKAERT, "Fusies, splitsingen en overdrachten onder algemene titel", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, Kalmthout, Biblo, 1999, 701; J. VAN BAEL, "Herstructurering, fusies en splitsingen", in sem. IBR-KFBN, *Revisoren en notarissen: de synergieën optimaliseren*, 18 oktober 2002, 10; C. VAN SANTVLIET, "Verslag", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, o.c., 727; Ph. ERNST en J. VERSTRAELEN, *Reorganisatie van vennootschappen. Fusie, (partiële) splitsing, inbreng van bedrijfstak of van algemeenheid*, Mechelen, Ced.Samsom, 2002, 94; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.
- ³⁰ F. BOUCKAERT en L. WEYTS, "Opbouw van de akte houdende fusie en splitsing", *l.c.*, 203-204; T. TILQUIN, *Traité des fusions et scissions*, o.c., 234; C. VAN SANTVLIET, "Verslag", *l.c.*, 727.
- ³¹ O.a. de verplichting voor de raad van bestuur om een omstandig verslag op te maken waarin de stand van het vermogen van de betrokken vennootschappen wordt uiteengezet en waarin de verrichting vanuit juridisch en economisch oogpunt moet worden toegelicht en verantwoord.
- ³² F. BOUCKAERT en L. WEYTS, "Opbouw van de akte houdende fusie en splitsing", *l.c.*, 203-204; T. TILQUIN, *Traité des fusions et scissions*, o.c., 234; C. VAN SANTVLIET, "Verslag", *l.c.*, 727; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.
- ³³ F. BOUCKAERT en L. WEYTS, "Opbouw van de akte houdende fusie en splitsing", *l.c.*, 204; J. VAN BAEL, *l.c.*, 10.
- ³⁴ T. TILQUIN, *Traité des fusions et scissions*, o.c., 234; J.M. NELISSEN GRADE, "Rechtshandelingen die leiden tot een fusie", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *De nieuwe fusiewetgeving 1993: vennootschapsrechtelijke en fiscaalrechtelijke aspecten*, o.c., 83; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.
- ³⁵ C. VAN SANTVLIET, "Verslag", *l.c.*, 727.
- ³⁶ *Ibid.*, 727.
- ³⁷ Th. TILQUIN, *Traité des fusions et des scissions*, o.c., 236-237, nr. 333; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, o.c., 701; Ph. ERNST en J. VERSTRAELEN, *Reorganisatie van vennootschappen. Fusie, (partiele) splitsing, inbreng van bedrijfstak of van algemeenheid*, o.c., 93-94.
- ³⁸ Zie contra: P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", in *FLI Working Paper Series* (<http://www.law.rug.ac.be/fli/WP/WPindex.html>), 6, nr. 10: Deze auteurs zijn van mening dat de oprichtersaansprakelijkheid in voorkomend geval ten laste moet worden gelegd van de bestuurders van de overgenomen c.q. gesplitste vennootschappen. Het zijn immers de bestuurders die de beslissingsvorming wezenlijk sturen.
- ³⁹ Derde Richtlijn 78/855/EEG van de Raad van 9 oktober 1978 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende fusies van naamloze vennootschappen.
- ⁴⁰ Zesde Richtlijn 82/891/EEG van de Raad van 17 december 1982 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende splitsingen van naamloze vennootschappen.
- ⁴¹ Zie artikel 211 WIB '92.
- ⁴² Zie artikel 677 W. Venn.
- ⁴³ F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, o.c., 1042; J.J. COUTURIER, "De "partiële splitsing" belastingvrij", *A.F.T.* 2001, afl. 10, 367-370; Ph. ERNST en J. VERSTRAELEN, *Reorganisatie van vennootschappen. Fusie, (partiële) splitsing, inbreng van bedrijfstak of van algemeenheid*, o.c., 468; J. VERSTRAELEN en I. VAN DE WOESTEYNE, "De volledig belastingvrije partiële splitsing in de inkomstenbelastingen", *T.F.R.* 2002, 393; H. DE WULF, "Partiële splitsing", *Acc. & Bedr.* 2002, afl. 4, 8 en 11-12; W. VANDENBERGHE, "Partiële splitsing. Waarom nog splitsen als men kan partieel splitsen?", *T.F.R.* 2002, 243.
- ⁴⁴ Zie supra, nr. 12.
- ⁴⁵ Zie supra, nr. 12.
- ⁴⁶ Volgens P. COUSSEMENT en M. TISON verdient deze benadering de voorkeur, zie P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *l.c.*, 7, nr. 11.
- ⁴⁷ P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *l.c.*, 6-7, nr. 11.
- ⁴⁸ Zie artikel 211 W.I.B. '92.
- ⁴⁹ M. DALLE, "Wat het financieel plan niet is", *A.J.T.* 1994-95, (172) 173, noot onder Gent 5 oktober 1994; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten*, o.c., 194, nr. 254; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, o.c., 193.
- ⁵⁰ E. SMIT, "Le capital social et la responsabilité des fondateurs", *DAOR* 1991, 15.
- ⁵¹ E. SMIT, "Le capital social et la responsabilité des fondateurs", *l.c.*, 15; P. HAINAUT-HAMENDE en G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société*, o.c., 129; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten*, o.c., 194, nr. 254; K. GEENS, M. DENEFF, R. TAS,

- F. HELLEMANS en J. VANANROYE, "Overzicht van rechtspraak vennootschappen (1992-1998)", *I.c.*, 249, nr. 174; J.-F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés, o.c.*, 63.
- ⁵² Voor een toepassing hiervan: Kh. Hasselt 25 maart 1982, *Limb. Rechtsl.* 1982, (201)202; zie ook J. RONSE, *Belangrijkste toevoegingen en wijzigingen aan "Algemeen deel van het vennootschapsrecht"*, *o.c.*, 60; P. HAINAUT-HAMENDE, "L'article 440 C. Soc.", *I.c.*, 5.
- ⁵³ M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten, o.c.*, 195, nr. 256.
- ⁵⁴ M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten, o.c.*, 196, nr. 256; F. BOUCKAERT, "Artikel 456 W. Venn.", in *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, 7 (voetnoot 3).
- ⁵⁵ Artikel 229, 5° W. Venn. (BVBA); artikel 405, 5° W. Venn. (CVBA); artikel 456, 4° W. Venn. (NV); artikel 657 W. Venn. (Comm.VA).
- ⁵⁶ H. MICHEL, *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique, o.c.*, 154; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A., o.c.*, 193; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *Financial Law Institute, Working Paper Series*, afl. 2003/6, 31, nr. 68; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés, o.c.*, 55.
- ⁵⁷ Artikel 440 W. Venn. (NV); artikel 215 W. Venn. (BVBA); artikel 391 W. Venn. (CVBA); artikel 657 W. Venn. (Comm.VA).
- ⁵⁸ Artikel 229, 5° W. Venn. (BVBA); artikel 405, 5° W. Venn. (CVBA); artikel 456, 4° W. Venn. (NV); artikel 657 W. Venn. (Comm.VA).
- ⁵⁹ Artikel 9, §1, lid 4 Wet op het notarisambt (Ventôsewet).
- ⁶⁰ R. DE VALKENEER, "Le notaire et son devoir de conseil", *Rev. Not. B.* 2002, 374; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *I.c.*, 8.
- ⁶¹ Kh. Charleroi 30 maart 1999, *R.J.S.C.* 2001, (186) 189; C. VAN-HALEWYN, "Le plan financier et la responsabilité civile notariale", *Rev. not. B.* 1982, 9; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 129; H. MICHEL (Ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique, o.c.*, 156; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *I.c.*, 31, nr. 68; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *I.c.*, 8.
- ⁶² Kh. Charleroi 30 maart 1999, *J.L.M.B.* 2000, (278) 282; *Rev. Not. B.* 2002, (367) 370-371; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 130; X., "Le rôle et les responsabilités du notaire dans l'établissement du plan financier", noot onder Kh. Charleroi 30 maart 1999, *Recueil annuel de jurisprudence en droit des sociétés commerciales 2001*, 190; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés, o.c.*, 56.
- ⁶³ C. VANHALEWYN, "Le plan financier et la responsabilité civile notariale", *I.c.*, 10; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; H. MICHEL (Ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique, o.c.*, 156; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *I.c.*, 31, nr. 68; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *I.c.*, 8.
- ⁶⁴ M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten, o.c.*, 193, nr. 252.
- ⁶⁵ J. HAUSTRAETE, "Het financieel plan: wie is verantwoordelijk?", *Pacioli* 30 september 2000, afl. 83, 4; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *I.c.*, 8.
- ⁶⁶ P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *I.c.*, 31, nr. 68.
- ⁶⁷ Kh. Charleroi 30 maart 1999, *Rev. Not. B.* 2002, (367) 370; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 130; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng – Rechten en plichten van vennoten, o.c.*, 193, nr. 252; F. BOUCKAERT, *Notarieel Vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A., o.c.*, 193.
- ⁶⁸ P. HAINAUT-HAMENDE en G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 130; J. HAUSTRAETE, *I.c.*, 4; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *I.c.*, 8.
- ⁶⁹ X., "Le rôle et les responsabilités du notaire dans l'établissement du plan financier", *R.J.D.S.* 2001, 190; R. DE VALKENEER, "Le notaire et son devoir de conseil", *Rev. Not. B.* 2002, 375.
- ⁷⁰ H. MICHEL, *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 154; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A., o.c.*, 193; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *Financial Law Institute, Working Paper Series*, afl. 2003/6, 31, nr. 68; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, Brussel, Larcier, 2004, 55.
- ⁷¹ Verslag Vernimmen, *Parl. St. Senaat* 1977-1978, nr. 415/2, 143.
- ⁷² B. VERSCHULDEN, "Het financieel plan", in *Liber Amicorum Marcel Verschelden*, Diegem, Ced.Samsom, 2001, 221-222.